

емелік ұсыныстар мен
ңұсқаулықтар

Нысан
Ф СО ПГУ 7.18.2/05

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
Есеп және аудит кафедрасы

«Қаржылық есеп 1» пәні бойынша
050508 «Есеп және аудит» мамандықтарының студенттеріне
арналған
пәнді оқытудың
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР МЕН ҢҰСҚАУЛЫҚТАР

Павлодар

Әдістемелік ұсыныстар мен
оқыту әдістерін бекіту парағы

Нысан
Ф СО ПГУ 7.18.1/05

БЕКІТЕМІН

ОІ жөніндегі проректоры
_____ Н.Э. Пфейфер
20_ ж «___» _____

Құрастырушы: аға оқытушы Амеркулова А.С.

Есеп және аудит кафедрасы

«Қаржылық есеп 1» пәні бойынша
050508 «Есеп және аудит» мамандығының студенттеріне
арналған
пәнді оқытудың

Әдістемелік ұсыныстар мен нұсқаулықтар

20__ ж. «__» _____ кафедраның мәжілісінде ұсынылған
№__ хаттамасы

Кафедра меңгерушісі _____ Смагулова Р.И.

ОӘК төрайымы _____ Л.А.Сидорова

№__ хаттама 20__ ж. «__» _____ қаржы - экономика
факультетінің оқу - әдістемелік кеңесімен мақұлданған

ЖжӘҚБ МАҚҰЛДАНҒАН

ЖжӘҚБ бастығы _____ А. А. Варакута 200__ ж. _____

№__ хаттама 20__ ж. «__» _____ университетінің оқу -
әдістемелік кеңесімен мақұлданған

Тақырып 1 Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттерінің есебі

Кассадағы қолма-қол ақшаның есебі. Қолма-қолсыз есеп айырысудың нысандары мен олардың сипаттамасы. Банктердегі ағымдағы, корреспонденттік шоттар, аккредитивтердегі, гектердегі, карт-шоттардағы және басқада шоттардағы ақша қажаттарының есебі.

Шетелдік валюта мен жүргізілетін операциялардың есебі. Ақша қаражаттарын, құнды қағаздарды ақшалық құжаттар және қатаң есеп берілетін бланклердің түгендеуін жүргізудің тәртібі және олардың нәтижесін бухгалтерлік есеп шоттарында тіркеу.

Қазіргі заңнамаға қатысты субъекттер ақша құралдарын оларға қызмет көрсететін банктегі есептік шотта сақтаулары қажет. Есептік шот бойынша операциялар қазіргі заңнамамен реттеледі. Есептік шот және банктің басқа шоттары бойынша операцияларды әзірлеу үшін банкте келесі құжаттар: чек, жарнаға қолма қол түсіндіру, төлемдік нұсқаулар, төлемдік талап-нұсқау.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студентерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Ақша қаражаттары мен олардың эквиваленттері жайлы түсінік.

2. Кассадағы қолма-қол ақшалар есебі.

3. Есеп айырысу шотындағы және банктегі арнайы шоттардағы ақша қаражаттарымен есеп айырысудың есебі.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 2 Дебиторлық қарыздар есебі

Дебиторлық борыштар, олардың түрлері және жіктелуі. Алынуға тиісті шоттар. Күдікті дебиторлық борыштардың есебі. Еншілес (туынды) және тәуелді серіктестіктердің, бірлесіп бақыланатын заңды тұлғалардың дебиторлық борыштарының есебі. Басқадай дебиторлық борыштар есебі. Есептелген сыйақылар есебі. Алдағы кезең шығыстарының есебі. Берілген аванстар есебі.

Дебиторлық қарыз есебі 1200 «Қысқа мерзімді

дебиторлық қарыз» және 2400 «Ұзақ мерзімді дебиторлық қарыз» бөлімшелерінің шоттарында жүргізіледі.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Дебиторлық қарыздарға түсініктеме және олардың түрлері.

2. Сатып алушылар мен тапсырыс берушілермен есеп айырысудың есебі. Күмәнді дебиторлық қарыздар есебінің тәсілдері және оны бағалау әдістері.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 3 Қорлар есебі

Тауарлы-материалдық қорлар жайлы түсінік. Тауарлы-материалдық қорлардың жіктелуі. Тауарлы-материалдық қорларды бағалау әдістері (орташа есептік құны бойынша, ФИФО және арнайы сәйкестендіру). Әдістердің салыстырмалы сипаттамасы. Тауарлы-материалдық қорлардың қабылдануы және есептен шығарылуын құжаттық рәсімдеу. Тауарлы-материалдық қорлардың қоймадағы және бухгалтериядағы есебі. Қаржылық есеп беруде ашылуы.

Тауарлы-материалдық қорлар активтерді ұсынады:

жетілдіруге арналған дайын өнім және тауарлар;

аяқталмаған өндіріс;

өндіріс процесінде қолдану үшін немесе қызметтерді көрсету үшін материалдар мен шикізаттар.

Бухгалтерлік есеп стандарттарына қатысты тауарлы-материалдық қорлардың өзіндік құнын бағалаудың негізгі әдістері болып табылады:

ТМҚ нақты, өзара ауыстырылмайтын бірліктерінің өзіндік құнын өлшеу үшін қолданылатын дәлелдік шығындарға негізденген жалпы идентификация;

орта өлшенген құны - ТМҚ әр бірлігінің құны есептік кезеңнің басында ТМҚ бір типтік бірлігінің орта өлшенген құнымен және есептік кезең ағымында өндірілген немесе алынған бір типтік бірлік құнымен анықталады;

алғашқы сатып алулардың бағалары бойынша бағалау (ФИФО), ең бірінші алынған тауардың өзіндік құны ең алғаш сатылған тауарларға қатысты болуына негізденген.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Қорлардың түрлері мен жіктелуі.
2. Қорлардың бағалануы.
3. Қорларды өзіндік құны бойынша бағалау әдістері.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 4 Негізгі құралдар есебі: бастапқы тану, бағалау және амортизация (ҚЕХС 16, ҚЕХС 36)

Негізгі құралдары бағалау: бастапқы, ағымдағы, баланыстық құны, сату құны және жойылу құны. Негізгі құралдардың тозуының есебі.

Негізгі құралдарды жалға беру есебі. Негізгі құралдарды қайта бағалаудың есебі: қосымша бағалануы және құнының төмендеуі. Қаржылық есеп беруде ақпараттарды ашып көрсету.

Ұзақ мерзімді активтер - бұл өндірістік, әкімшілік мақсаттар немесе арендаға тапсыру үшін қолданылатын, бір жылдан аса пайдалы қызмет мерзімі бар активтер. Негізгі құралдар келесі категорияларға бөледі: жер, ғимарат және құрылыс, құрал-жабдықтар, көлік құралдары және категориялар мәліметтеріне кірмеген басқа негізгі құралдар.

Ұзақ мерзімді активтерді бағалау үшін алғашқы, ағымдағы, баланстық, өтімділік құны және жетілдіру құны қолданылады.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Негізгі құралдарға түсініктеме.
2. Негізгі құралдардың бағалануы.
3. Негізгі құралдар қозғалысының есебі.
4. Негізгі құралдар амортизациясы есебі.
5. Негізгі құралдарға амортизация септеу әдістері.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 5 Материалдық емес активтердің есебі (ҚЕХС 38)

Материалдық емес актив - бұл физикалық нысаны жоқ бірегейлендірілетін ақшалай емес актив.

Ұйымдар ғылыми немесе техникалық білімдер, жаңа процестер мен жүйелерді әзірлеу немесе енгізу, лицензиялар, интеллектуалдық меншік, нарық білімі және тауар белгілері (тауар маркалары мен баспа құқықтарын қосқанда) сияқты материалдық емес активтерді сатып алу, әзірлеу, қызмет көрсету немесе нығайту кезінде ресурстарды жиі жұмсайды. Осындай ауқымды санаттар қамтитын баптардың кеңінен тараған үлгілері болып компьютерлік бағдарламалық қамтамасыз ету, патенттер, авторлық құқықтар, кинофильмдер, клиенттердің тізімі, ипотекаға қызмет көрсету құқығы, балық аулау лицензиялары, импорттық квоталар, франшизалар, клиенттермен немесе жеткізіп берушілермен қарым-қатынастар, клиенттердің икемділігі, нарықтың үлесі және өткізу құқықтары болып табылады.

Материалдық емес активтің анықтамасы оны іскерлік беделден нақты ажыратуға мүмкіндік беретін бірегейленуін талап етеді. Кәсіпорындарды біріктіру кезінде алынған іскерлік бедел бұл сатып алушы-кәсіпорын болашақта күтілетін экономикалық табысты күту кезінде өздігінен жеке бірегейлендіре алмайтын және бөлек таныла алмайтын активтерден жасалатын төлем болып танылады. Болашақтағы экономикалық табыстар сатып алынған бірегейлендірілетін активтер арасында синергия тиімділігінен немесе жеке өзі қаржы есептілігінде тану талаптарына жауап бермейтін, бірақ кәсіпорындарды біріктіру кезінде сатып алушы ақысын төлеуге даяр активтерден туындауы ықтимал.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Материалдық емес активтер және олардың сипаттамасы.

2. Материалдық емес активтер түрлері.
 3. Материалдық емес активтер есебі.
 4. Материалдық емес активтер амортизациясының есебі.
- Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 6 Міндеттемелер есебі (ҚЕХС 19, ҚЕХС 23, ҚЕХС 37)

Ұйымдардың міндеттемелері бойынша әртүрлі заңды және жеке тұлғалармен есеп айырысудың түрлері. Несиелер есебі. Алдағы кезең табыстарының есебі. Дивидендтер бойынша есеп айырысудың есебі. Бюджетпен есеп айырысу операцияларының есебі. Корпоративтік табыс салығының есебі. Еншілес (тәуелді) серіктестіктердің кредиторлық борыштары есебі. Алынған аванстардың есебі. Жабдықтаушылар мен мердігерлермен есеп айырысудың есебі. Жабдықтаушылар мен мердігерлермен есеп айырысудың есебі. Еңбек ақы төлеу бойынша жұмысшы қызметкерлер мен есеп айырысу есебі. Басқадай кредиторлық қарыздардың есебі.

Сонымен қатар ағымдағы міндеттемелерге кәсіпорынның еңбекақы төлеу бойынша персонал алдындағы қарыздарын жатқызады. Персонал еңбекақысын еңбек сапасы мен санына қатысты алады. Ол екі түрге бөлінеді: еңбекті төлеу қорын құратын негізгі және қосымша еңбекақыға. Негізгі еңбекақы дәлелді игерілген мерзім үшін, бекітілген баға қою немесе айлық бойынша орындалған жұмыс немесе өндірілген өнім саны мен сапасы үшін еңбекті төлеуді ұсынады. Қосымша еңбекақы - бұл еңбек туралы заңнамаға қатысты кәсіпорында өтелмеген уақыт үшін персоналға есептейтін еңбекті төлеу. Оларға кезекті шығарылымдар төлемін, мемлекеттік және қоғамдық міндеттемелерді орындаған үшін және т.б. төлеулерді жатқызады. Еңбекті төлеудің басты формалары кесімді және мерзімді болып табылады. Иемдену мерзіміне қатысты жұмысшылар тұрақты, уақытша және сезонды болып бөлінеді.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Міндеттемелер туралы түсінік.
2. Міндеттемелердің жіктелуі.
3. Жабдықтаушылар және мердігерлермен есеп айырысудың есебі.
4. Қызметкерлермен еңбек ақы бойынша есеп айырысудың есебі.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 7 Табыстар мен шығыстарды тану (ҚЕХС 18)

Негізгі қызметтен түскен табыстар есебі: дайын өнімді, жұмыстарды және қызметтерді сату, сатып алынған тауарларды сату, жалға беру, байланыс ұйымдардың қызметі және басқа да негізгі қызметтің табыстары. Негізгі емес қызметтен түскен табыстардың есебі; материалдық емес активтерді сату, негізгі құралдарды сату, құнды қағаздарды сату, акция бойынша дивиденттер, курстық айырымынан алынған тағы басқа табыстар есебі. Сатылған тауарлардың қайтарылуының, сату және баға шегерімдерінің есебі. Сатылған тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің өзіндік құнының есебі. Сатылған өнімнің нақтылы өзіндік құның есептеу. Сатылған тауарлар (жұмыстар, қызметтер) бойынша шығыстардың есебі. Жалпы және әкімшілік шығыстарының есебі. Сыйақы шығыстарының есебі. Негізгі емес қызметтер шығыстарының есебі: материалдық емес активтерді, негізгі құралдарды, құнды қағаздарды сату, курстық айырмасы бойынша шығыстары және басқалары. Корпоративтік табыс салығының шығыстарының есебі. Төтенше жағдайлар нәтижесінде алынған табыстар мен зияндар есебі. Үлестік қатысудан алынатын табыстар мен зияндар есебі. Шоттардың жабылуы.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Табыстар мен шығындарды анықтау, тану критерийлері.

2. Өнімді сатудан (жұмыстар, қызметтер) табыстар мен шығындарды тану әдістері.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 8 Меншікті капитал есебі

Жарғылық капиталдың есебі, олардың өзгеруі мен қалыптасының тәртібі. Төленбеген капитал, резервтік капиталдың есебі. Қосымша төленген және төленбеген капиталдың есебі. Жиынтық табыс (зиян) есебі.

Есептік кезеңнің және алдыңғы кезеңдердің бөлінбеген табыстың (жабылмаған зиянның) есебі.

Қазақстан Республикасындағы азаматтық кодекске қатысты шаруашылық етуші субъектілердің келесі түрлері құрылады: шаруашылық серіктестіктер, өндірістік кооперативтер, мемлекеттік кәсіпорындар және коммерциялық емес ұйымдар. Шаруашылық серіктестіктерге жатады: толық және коммандиттік серіктестіктер, ЖШС, АҚ.

Қайта ұйымдастырылған кәсіпорын қызметінің басы жарғылық капиталдың құрылуына бағытталғанақша құралдарының сомасын қамтамсыз ету керек. Жарғылық капитал - бұл оның жарғысымен анықталған және акционерлік қоғамдарда немесе шаруашылық серіктестіктердің басқа түрлеріне құрылтайшылардың салымдар құралымен акцияларды сатудан түсетін түсімі үшін қалыптасқан кәсіпорынның капитал сомасы. Республика заңнамасы жарғылық капитал мөлшерін шектейді. Айналымнан алып тасталған акция сомасы өзімен алынған капиталды ұсынады. Резервтік капитал ағымдағы пайда жеткіліксіз болған сол жағдайларда операциялық қызметтен жоғалтуларды жабу үшін қолданылады. Шаруашылық серіктестіктің резервтік капиталының мөлшері бекітілген тәртіптегі мемлекеттік тіркеуге тұратын оның құрылтайлық құжаттарында көрінеді. Бұл құжаттарда да пайданың кәсіпорынның резервтік капиталына бағытталу тәртібі анықталады. Қосымша төленген капитал деп олардың номиналды құнын асыратын бағалар бойынша жеке

акцияларды жетілдіру нәтижесінде акционерлік қоғам алған соманы айтады. Қосымша төленбеген капитал негізгі құралдарды немесе инвестицияларды қайта бағалау нәтижесінде құрылады.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. Меншікті капиталдың құрылымы.
2. Жарғылық капитал жайлы түсінік және оның қалыптасу тәртібі. Жарғылық капитал есебі.
3. Бөлінбеген табыс (жабылмаған зиян) есебі. Резервтік капиталдың қалыптасуы мен пайдаланудың есебі.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.
2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп - Алматы: Lem, 2001.
3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. - Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. - 620 с.

Тақырып 14 Қаржылық есептілікті ұсыну (ҚЕХС 1)

Кәсіпорынның шаруашылық қызметінің нәтижесін, оның қаржылық және мүліктік жағдайының көрсеткіштер жүйесі ретінде есеп беру. Қаржылық есеп берудің негізгі нысандары. Бухгалтерлік баланс. Табыстар мен шығыстар туралы есептеменің құрылымы мен мазмұны. Ақша қаражаттары қозғалысы туралы тікелей және жанама әдіспен дайындау. Меншікті капиталдың өзгерісі туралы есеп беру. Түсіндірме жазба хат.

Субъектің жылдық қаржылық есептілігі үшін есептік кезең болып 1 қаңтардан бастап 31 желтоқсанға дейін күнтізбелік жыл табылады. Жеке меншіктер басқа мерзімділікті құруға құқылы, бірақ жылына бір реттен жиі емес, және қаржылық есептілікті беру мерзімін анықтау, бірақ есептіктен кейінгі 30 сәуірден кеш емес.

Әдістемелік ұсыныстар.

Бұл тақырып бойынша студенттерге келесі сұрақтарға назар салу керек:

1. ҚЕХС сәйкес қаржылық есеп беруді дайындау және құрастыру тұжырымдамасы.
2. Қаржылық есеп берудің элементтері.

Әдебиет

1. Кеулімжаев Қ.К., Құдайбергенов Н.А., Бухгалтерлік есеп теориясы және негіздері. - оқулық - Алматы: Экономика, 2006.

2. Сейдахметова Ф.С. Қазіргі замандағы бухгалтерлік есеп – Алматы: Lem, 2001.

3. Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Кәсіпорында бухгалтерлік есеп. – Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. – 620 с.

Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі

1 О бухгалтерском учете и финансовой отчетности: Закон РК Стандарты бухгалтерского учета.–Алматы: Юрист, 2005. – 352 с.

2 Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Бухгалтерский учет на предприятии. – Алматы: Центраудит--Казахстан, 2002. – 620 с.

3 Радостовец В.В., Шмидт О.Ю. Теория и отраслевые особенности бухгалтерского учета. – Алматы: Центраудит--Казахстан, 2000. – 450 с.

4 Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Н. Принципы бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М., 1996. – 480 с.

Қосымша

5 Энтони Р., Рис Д.Ж. Учет: ситуации и примеры. – М.:

Финансы и статистика, 1996. – 605 с.

6 Бухгалтерский учет в Республике Казахстан: Реформа бухгалтерского учета / Сост.: Скала В.И., Скала Н.В., Белкин А.И. – Алматы: Lem, 2001. – 131 с.

7 Нургазиева Л.А. Бухгалтерский учет операций в иностранной валюте: Учеб. пособие – Алматы : Экономика, 2000. – 92 с.

8 Сборник бухгалтерских проводок: В учете субъектов РК: Закон РК о бух. учете и фин. отчетности, Приказ Мин. фи. РК об утверждении типового плана счетов бух. учета/ Сост.: В.И. Скала. – 6--е изд. – Алматы: Lem: Асико, 2003. – 115 с.

9 Сейдахметова Ф.С. Особенности учета в различных субъектах хозяйствования: Учеб. пособие – Алматы: Lem, 2001. – 44 с.

10 Сейдахметова Ф.С. Бухгалтерский учет в современных условиях – Алматы: Lem, 2001.-- 46 с.

11 Сейдахметова Ф.С. Система счетов и двойной записи – Алматы: Lem, 2001. – 44 с.

12 Сейдахметова Ф.С. Основные правила организации бухгалтерского . учета: Учеб. пособие – Алматы: Lem, 2001.-- 38 с.

13 Сейдахметова Ф.С. Современный бухгалтерского учет. В 2 частях: Учеб. пособие / под общ. ред. проф. Мамырова Н.К. – Алматы: Экономика, ч.1. – 2000. --336 с.

14 Внеоборотные активы: характеристика, учет, налогообложение/ Сост.,: В.И. Скала, Н.В. Скала, Б.В. Скала – Алматы: Lem, 2002. – 180 с.

15 Назарова В.Л. Бух. учет хозяйствующих субъектов: Учебник / Под ред. Рыскулова Т., проф. Мамырова Н.К. – Алматы: Экономика, 2003. – 298с.

16 Толпаков Ж.С. Бухгалтерский учет: учебник / Ж.С. Толпаков – Караганда, 2004 – 981с.

17 Қаржылық бақылау және басқарушылық аудит: теориясы, әдіснамасы, тәжірибесі: оқу құралы. – Алматы, 2007.